

Bárður S. Nielsen
Edmund Joensen
Kaj Leo Holm Johannesen
Magnus Rasmussen
Bjørn Kalsø

vegna Sambandsflokkin

Løgtingið

Løgtingsmál nr. xx/2018: Uppskot til samtyktar um menningarætlan fyri rehabilitering (endurvenjing og endurmenning) í Føroyum

Uppskot

til

samtyktar

Løgtingið heitir á landsstýrið um at fyrireika og leggja fyri Løgtingið eina menningarætlan við greiðari visjón og ítøkiligum málum um samskipaða tvørfakliga rehabilitering fyri Føroyar, umframt at leggja uppskot fyri Tingið um rehabiliteringslóg, sum tryggjar rættindi og skyldir hjá borgarunum.

Henda menningarætlanin skal leggjast fyri Løgtingið til aðalorðaskifti.

Viðmerkingar

Hetta uppskotið leggur upp til at seta í gildi eina rehabiliteringslóg og lyfta rehabilitering í Føroyum upp á eitt altjóða og samfelagsliga kappingarført vælfærdarstøði.

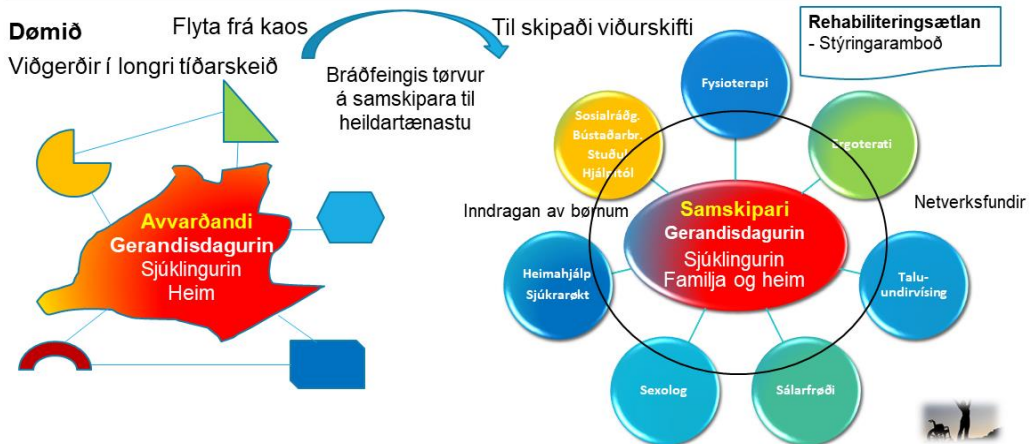
Rehabilitering í Føroyum virkar ikki sum ein samanhangi tvørfaklig skipan, har rættindi og skyldir hjá borgarunum eru tryggjaði og at tey aftur kunnu koma at virka í gerandisdegnum.

Skipanin er í lýtuni petta sundur í ymiskar skipanir og tí er ikki gjørligt at gera fullfíggaðar rehabiliteringsætlanir. Hetta hevur við sær, at fleiri borgarar, sum gerast álvarsliga sjúkir detta niðurímillum, við tað, at teir ikki fáa nøktandi samskipandi tænastr. Tá sjúklingurin skal heim av sjúkrahúsinum er felags fyri nærum øll tey avvarðandi, at tað knappliga eru tey, sum hava ella fáa “ábyrgdina” av at fáa alt at hanga saman.

Tørvur er á politiskum málsetningum og raðfestingum, sum tryggja óhjálpmum, veikum og teirra avvarðandi borgarum eina skipaða rehabilitering, og at hetta verður ein lógarfestur rættur. Hetta er neyðugt skulu vit framhaldandi kalla okkum eitt vælfærdarsamfelag, har øll skulu hava tað gott og kunnu trívast.

Tá ein persónur verður raktur av álvarsligari sjúku ella kemur álvarsliga til skaða, kann hetta kollvelta alla tilveruna hjá viðkomandi, men hetta kann eisini ávirka tilveruna og lívsgóðskuna hjá teimum, sum standa persóninum nær, tey avvarðandi ella næstringar.

STØÐULÝSING AV REHABILITERINGSØKINUM

www.samband.fo

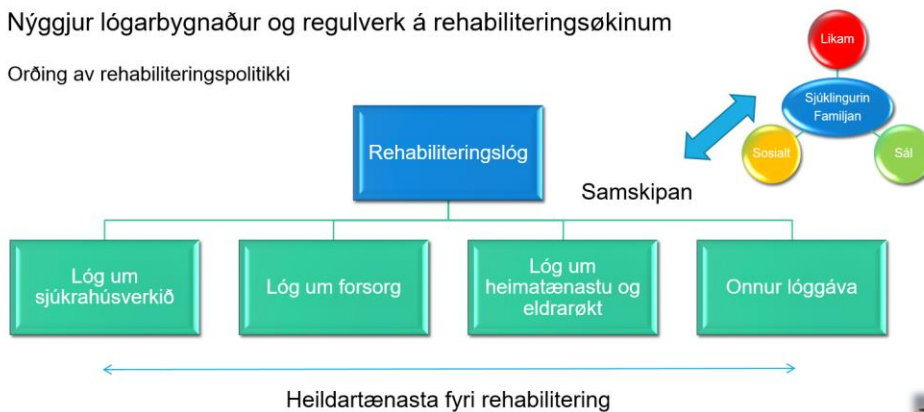
At venda aftur til lívið og gerandisdagin - Politisk sjónarmið og loysnir
© RS 2018

Í verandi skipan er innsatsturin at hjálpa persónum, sum verða raktir av langtíðarsjúku ella skaða, pettaður sundur í fleiri skipanir, sum ikki virka samanhangandi og kunnu veita eina heildartænastu - tvørfaklig samskipan millum málsøkini vantar. Tá bara ein liður ikki er við í rehabiliteringstilboðnum ella svíkur í tænastrá, so kann tað ávirka innsatsin og tilveruna hjá familjuni sum heild álvarsliga - sí myndina omanfyri.

REHABILITERINGSLÓG - framtíðin

Nýggjur lógarbygnaður og regulverk á rehabiliteringsøkinum

Orðing av rehabiliteringspolitikki

www.samband.fo

Framlaga av lógaruppskotum - Formligir og politiskir karmar
© RS 2018

Í hesum uppskotinum er talan at gera eina rehabiliteringsskipan, sum er ætlað til langtíðarviðgerð av sjúklingum, sum er lógarfest í einari Rehabiliteringslóg - sí myndina omanfyri. Í summum førum orka fólk, bæði tey, sum eru beinleiðis rakt og teirra avvarðandi, at fáa tilveruna aftur í tryggja legu, men í øðrum førum er ikki møguligt at fáa tilveruna aftur á beint, og avleiðingarnar av ikki at fáa nøktandi hjálps og stuðul, kunnu gerast stórar og álvarsligar,

bæði líkamliga, sálarliga, sosialt og fíggarliga. Sæð úr einum samfelagsligum sjónarhorni er avleiðingin av hesum ein øktur tørur á almanna- og heilsuveitingum og harvið øktar almennar útreiðslur.

Tað er tí av alstórum týðningi, sæð bæði úr einum menniskjaligum og einum samfelagsligum sjónarhorni, at alt, sum gerast kann verður gjørt, til tess at forða fyri teimum oyðileggjandi avleiðingunum fyri tann einstaka og fyri tey avvarandi, sum kunnu standast av álvarsligari sjúku ella skaða.

Nakað verður gjørt hesum viðvíkjandi í dagsins samfelag, men spurningurin er:

- um tað, sum verður gjørt er nóg mikið
- um tað, sum verður gjørt er planlagt og fyriskipað á besta hátt
- um tað, sum verður gjørt, vendir sær til øll tey, sum verða rakt (t.d. maki, børn og foreldur)

Í løtuni eru vit í Føroyum langt frá at hava eina fullfíggaða og samhangandi skipan, har øll, sum hava tørur á tí, fáa tilboð um rehabilitering. Vit hava t.d. ikki eina samhangandi skipan, sum fevnir bæði um fysiska, sálarliga og sosiala viðgerð.

Endamálið við hesum uppskotinum er, í einari frágreiðing til aðalorðskifti, at biða landsstýrið um, saman við viðkomandi myndugleikum, serfrøðingum og áhugafelagsskapum, at kanna og lýsa tørvin á hjálp og stuðli, sum fólk og avvarðandi hjá fólki, sum koma álvarsliga til skaða ella gerast álvarsliga sjúk, uppliva.

Setast má ein politiskur fylgibólkur í sambandi við gerð av frágreiðingini og lógaruppskotinum.

Í hesum sambandi skal landsstýrið kanna og lýsa tørvin á bráðfeingis og uppfylgjandi rehabilitering, tað verið seg fysisk, psykisk og sosialt, og lýsa hvørjir móguleikar eru fyri at menna eina nýggja samskipaða tvørfakliga rehabiliteringsskipan fyri Føroyar.

Mál eiga at verða sett fyri menning av rehabiliteringstilboðum og atgongd hjá borgarum til bestu rehabilitering í Heilsuverkinum, Almannerkinum, hjá kommununum, privatum veitarum og heima, sum skal byggja á faklig tilmæli frá øllum viðkomandi partum. Tryggjast má eitt greitt uppgávu-, ábyrgdar og heimildarbýtið millum partarnar og munadygg samskipan.

Í frágreiðingini verður heitt á landsstýrið um, saman við áðurnevndu partum, at kanna og lýsa, hvørjir móguleikar eru fyri at seta á stovn eina nýggja samskipaða tvørfakliga rehabilitering í Føroyum, soleiðis at:

- 1) tænastrútilboð um rehabilitering fevnir um fysiologiska, psykologiska og sosiala rehabilitering
- 2) tænastrútilboð um rehabilitering eisini fevnir um avvarðandi

- 3) tænautilboð verða tvørfakliga samskipað av einum samskipara, sum vegleiðir, ráðgevir sjúklingum og avvarðandi og fylgir upp uppá lagdar ætlanir
- 4) tænautilboð um rehabilitering verður veitt bráðfeingis og óumbiðið
- 5) tænautilboð um effektiva rehabilitering stendur við, so leingi tørvur er á tí
- 6) tænautilboð um rehabilitering er samskipað millum viðkomandi myndugleikar og fakbólkar á slíkan hátt, at borgarin upplivir tað, sum at veitingin kemur frá einum stað.

WHO hevur hesa allýsing av rehabiliteringshugtakinum: "Rehabilitering kann allýsast sum ein røð av innsatsum, sum stuðlar tað einstaka menniskja, sum hevur ella er í vanda fyri at fáa lægri virkisfæri - hetta at stuðla teimum í at uppnáa og halda viðlíka best møguligt virkisfæri, herundir at virka í samspæli við umhvørvi í samfelagnum."

Samfelagsbúskaparlaga hevði tað verið ein stórus fyrimunir, um hesi komu aftur út í lívið at virka best møguligt og fingur aftur eitt dygdargott lív.

Í frágreiðingini skal eisini gerast ein meting av fíggjarliga tørvinum, sum gevur neyðugt rásum til at veita tænautilboð og umsorgan á fremsta støði, og neyðugu starvsfólkaorkuna til tess.

Á Løgtingi 25. oktober 2018

Bárður S. Nielsen

Edmund Joensen

Kaj Leo Holm Johannesen

Magnus Rasmussen

Bjørn Kalsø